

De fopspeen van het ‘Burgerberaad’ moet het Klimaatberaad redden

Posted on 16 januari 2021 by Paul Verburgt

Hoe onnozel kun je zijn. Of is het arrogant?

Eerst laat je direct belanghebbenden aan besloten ‘klimaattafels’ deals sluiten die de energiehuishouding van Nederland voor decennia vastleggen. Dan maak je daar een Nationaal Klimaatakkoord van. Je doet kernenergie in de ban en kiest voor ineffectieve zon- en windenergie en voor biomassacentrales die alleen in de Europese werkelijkheid als niet vervuilend worden beschouwd.

Voortdurend bezweer je de burgers dat hun energierekening niet of nauwelijks omhoog zal gaan. Ondertussen maak je je in Brussel sterk voor nog zwaardere klimaatdoelen. Daarna dwing je de lagere overheden om in tamelijk willekeurige samenwerkingsverbanden Regionale EnergieStrategieën te maken, strak en zeer normatief aangestuurd door een landelijke projectorganisatie van ingehuurde klimaatijveraars.

En dan… dan staan onze politici in Den Haag vreemd te kijken als burgers zeggen: *dacht het niet.*

Haagse voldongen feiten

Het is een Haagse traditie om besluiten die ons land onomkeerbaar veranderen, een beetje toegedekt, met halve waarheden, gefaseerd en over de band van Brussel tot stand te brengen. De uitbreiding van de Europese Unie, de introductie van de transferunie, de influx van migranten, een paar voorbeelden die zich eenvoudig laten aanvullen.

Kritiek vanuit de samenleving wordt steevast afgedaan met dooddoeners als ‘niets doen is geen optie’ en ‘op termijn worden we er als Nederland beter van’. Wordt het heel penibel, dan is er altijd nog de illusionist Mark Rutte.

Nederland slikte het telkens, niet zozeer uit overtuiging, maar omdat er in het dagelijkse leven eigenlijk niets veranderde. Halfhartig inderdaad, maar een normaal mens heeft wel andere sores aan zijn hoofd dan een miljardenlening aan Italië of een inlegvelletje in het Verdrag van Marrakesh.

Dat ligt volkomen anders bij het klimaatbeleid dat ook over de band van Brussel is opgesteld. Dat raakt het dagelijks leven wel degelijk en dus is de reactie heel anders.

Begin 2019 al lieten de burgers weten dat ze het klimaat erg belangrijk vinden, maar hun maandelijkse energienota met niet meer dan een tientje wilden zien stijgen.

Recent werd de weerzin op een andere manier nog eens duidelijk gemaakt. Ondanks 150 miljoen euro subsidie was maar een handjevol mensen bereid hun huizen van het gasnet af te koppelen. Dus zelfs als ze geld toe krijgen!

Het Klimaatakkoord en de deals aan de klimaattafels werden al snel door experts als ineffectief en zelfs milieuvervuilend doorgeprikt. De klimaatdoelen voor 2030 bleken onhaalbaar. Ook van de kostenplaatjes bleef geen spaan heel. Wel werd heel duidelijk dat de bedrijven die aan de onderhandelingen hadden mogen meedoen, spekkoper zijn.

Het wegzetten van critici werkt niet meer

Een tijdje was het vast pandoer om critici weg te zetten als klimaatontkenners, maar die tijd lijkt voorbij.

Zeker, het stormt nog niet en de kritiek uit de samenleving is nog incidenteel, maar de wind trekt aan.

Het werk aan de Regionale EnergieStrategieën (RES) wordt steeds concreter en steeds vaker komen kaartjes in de publiciteit waarop de windturbines staan geprojecteerd die het gas moeten vervangen. Gevaartes van meer dan 200 meter hoog, in gebieden waar een normaal mens nog geen tentje mag opslaan of een bootje mag aanleggen. Zonneweides worden gepland in gebieden waar nu nog koeien grazen. En biomassacentrales, hoe vervuilend ook, staan overal in de planning.

Een mistige 'strategie'

De burger moet overigens zijn best doen om deze informatie te verwerven. De projectorganisatie die de operatie aanstuurt, heeft weliswaar een heel mooie website waarop burgers van alles kunnen vinden (zij het geen concrete plannen), maar welke burger weet van het bestaan van het Nationaal Programma EnergieStrategie en van die fraaie site? Laat staan dat ze ingaan op de uitnodiging om hun mening te laten horen.

De gemeenteraden hangen er maar wat bij. De zaken worden gedaan in een regionale projectstructuur met – komen ze – een programmaraad, stuurgroep, bestuurlijk overleg, projectteam en soms een warmtetafel of zoiets.

In 'mijn' regio moeten 13 toch al zwaar belaste wethouders die strategie bedenken. De realiteit is natuurlijk dat de professionele projectmedewerkers van buiten, consultants dus, het werk doen en dat de wethouders dat zo'n beetje mogen amenderen en bijsturen. Zo gaan die dingen, met alle respect.

Bedenktijd is er voor de gemeenteraden nauwelijks. Komt bij dat de hele plannenmakerij net als in Den Haag gefaseerd en iteratief op poten is gezet. Er komt altijd een definitievere fase. Wanneer is je oordeel relevant?

En daar was Nijpels weer…

Je kunt op je vingers natellen dat als de RES-storm losbreekt, het met die strategieën gedaan is.

Dat willen de mensen in Den Haag niet en dus ging de trukendoos open.

Eerst lanceerde de klimaattafelpresident Ed Nijpels het idee van burgerpanels. Het opportunisme spatte er vanaf. De man die zelfs de verslagen van zijn klimaattafels niet openbaar wilde maken, bepleitte opeens een soort directe democratie.

Zoals de wind waait, zo waait het colbertje van Nijpels.

Over windenergie gesproken!

En daar was het CDA…

Nog geen maand later diende het CDA-Kamerlid Agnes Mulder, bijgevallen door D66, CU, GroenLinks, PvdA en SP een motie in met de vraag of minister Wiebes een notitie kan schrijven over de voor- en nadelen van burgerpanels. De VVD ontbreekt in het rijtje, maar dat zal wel toeval zijn.

Zonder het antwoord van de minister af te wachten, zette het CDA het plannetje alvast in zijn verkiezingsprogramma. Nou, dan is de nood hoog, want het CDA is nog nooit betrapt op een baanbrekend voorstel over ons staatsbestel!

Anders dan D66 en GroenLinks, die in hun verkiezingsprogramma's ook het burgerpanel ten tonele voeren, werkt het CDA het idee een beetje uit.

Het burgerberaad is een landelijk instituut dat 'de politiek adviseert over de uitwerking van het Klimaatakkoord. In dit beraad buigen 150 burgers, door loting aangewezen, zich over haalbare en betaalbare oplossingen om de doelen van het Klimaatakkoord te realiseren. Zo ontstaat een representatief beeld van wat mensen belangrijk vinden en kan de politiek met meer draagvlak besluiten nemen.'

Dat betekent dus dat het CDA de Tweede Kamer vooral ziet als 'bestuurder' en niet als 'representant van de burgers'. Wat een rare rolopvatting!

En wat een misslag om de omvang van het burgerberaad te bepalen op 150 personen, net zo groot als de Tweede Kamer.

Overigens, 150 lijkt veel, maar het zijn maar twee representanten per RES-regio en dat is weer weinig.

Burgerpanels en soortgelijke ad hoc inspraakorganen komen op lokaal niveau wel vaker voor en daar heeft de hoogopgeleide en gegoede burgerij doorgaans het hoogste woord. Dat moeten we nu niet willen, zal het CDA hebben bedacht en koos voor loting.

Loting is de weg van de minste weerstand, voor het CDA welteverstaan. Het verlost je van keuzestress. Maar ook bij loting is er een reeks van problemen op te lossen.

Vragen, vragen…

Is deelname verplicht als je door het lot bent aangewezen? Zo ja, dan is er een wet nodig (wat een jaartje of vier kost). Is het vrijwillig, dan zal het weigeringen regenen. En zo zal via een omweg de spraakmakende gemeente van hoogopgeleiden met veel tijd toch het heft weer in handen krijgen.

En dan: wie bepaalt wat op de agenda van het burgerberaad komt? Uitvoeringszaken, zegt het CDA, maar daar zit 'm vaak de crux. Het geforceerde van-het-gas-af-beleid en de afwijzing van kernenergie zijn juist de grote steen des aanstoots. Dat wordt ruzie of een beraad zonder gezag bij de burgers.

Voor wie zijn de adviezen van het beraad bestemd? Wat is de juridische en politieke waarden ervan? Kan de Kamer, als die de geadresseerde is, het advies negeren, formeel, maar ook moreel? We hebben onze ervaring met het raadgevende referendum.

En wat te doen met de 'achterbannen', de in eerdere fase gepasseerde bevolking? Wordt die nog eens gepasseerd of is er een consultatie mogelijk of zelfs vereist? En wat als er bij zo'n raadpleging tegenstellingen ontstaan?

Is er ook maar een seconde nagedacht over normale menselijke processen in dit soort informele organen? Dat het vrijwel onvermijdelijk is dat een klein groepje (hoogopgeleide, geschoolde vergaderaars) gaat domineren?

En wat te doen met regio's die dankzij de ongelukkige worp van de dobbelstenen zitten opgescheept met representanten die worden weggespeeld of juist een heel eigen lijn trekken?

Het burgerberaad is een fopspeen

Het is allemaal zo ondoordacht, zo niksig, zo flodderig dat je bijna zou denken dat het niet serieus is bedoeld.

Voorlopig hou ik het daarop.

Kijk maar even naar de praktijk in Amsterdam. Toen in de gemeenteraad het voorstel werd gedaan burgers te betrekken bij het aanwijzen van opstelplaatsen voor windturbines, stemden het CDA tegen. Net zoals D66 en GroenLinks. En de VVD ook (dag Nijpels!).

Dat burgerberaad is een fopspeen. Het Klimaatakkoord en die Regionale EnergieStrategieën moeten gewoon doorgedrukt worden.

Of u wel vertrouwen in de politiek wilt houden.

In Wynia's Week wordt regelmatig gewaarschuwd voor de gevaren van de zogeheten 'participatoire' 'fopspeendemocratie'. Lees bijvoorbeeld ook dit artikel van Lucas Bergkamp: 'Activisten grijpen de macht met duurzaamheid en diversiteit'